

7/8753

T.C.
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.12.0.A.SGB.0.03.610/3334
Konu :Yazılı Soru Önergesi

..../07/2009
09 EYLÜL 2009

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : Başbakanlığa gönderdiğiniz 10.07.2009 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/8753- 14610/31550 sayılı yazınız.

İlgi yazınız ekinde alınan, İzmir Milletvekili Abdurrezzak ERTEN' e ait 7/8753, esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımız görüşleri ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Mehdi EKER
Bakan

EKLER:

1- Görüş 7/8753 (5 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği :
TBMM Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

YAZILI SORU ÖNERGESİ

Önerge Sahibi : Abdurrezzak ERTEN
İzmir Milletvekili

Esas no : 7/8753

Tarafınca Başkanlığa sunulan TARİŞ ile ilgili 7/7623 no'lu önerge için Tarım Ve Köyişleri Bakanı Mehdi EKER'den gelen cevap anılan önergede yer alan sorulara ilişkin sorumluluğun ne Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nca ne de bu Bakanlığın konuyla ilgili yetkili merci olduğuna kanaat getirdiği Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca " çalışma alanları içerisinde olmadığı" bildirimi ile cevaplamaya değer bulunmamıştır. Hükümetiniz bünyesinde ülkenin en önemli üretici birliklerinden olan TARİŞ'e ilişkin sorumluluğu üstlenebilecek bir muhatap bulunmadığından ilgili sorularımı bu önerge ile tarafınıza yöneltmeyi uygun bulduğumu bildirir, gereğinin tarafınızca sorumluluk bilinciyle yapılacağını ümit ederim.
Bu itibarla;

SORU 1) Ekonomik darboğazdaki üretici birlikleri için bir kurtarma paketi hazırlanması gündeminizde midir? Gündeminizde ise, içeriği nedir?

SORU 2) Dahilde İşleme Rejimi (DİR) tarafınızca teşvik edilen bir uygulama mıdır? Şayet öyleyse, DİR'in teşviki yerli üreticinin durumunu kötüleştirmekte değil midir? Böyle bir uygulamanın, anayasal olarak güvence alınmış bulunan sosyal devlet olma ilkesi ile; devletin paternalist vasfı ile çeliştiği söylenemez mi?

SORU 3) Zeytinyağı piyasasında dünya fiyatlarının belirlenmesinde etkin biçimde rol alan İspanya'nın dahi artık sanayici aracılığıyla değil, kendi yarattığı markası aracılığıyla tüketiciye ulaşmayı seçmeye başladığı bu günlerde, TARİŞ'e hak ettiği değerin verilmesi ve gerekiyorsa bu kooperatife özel bir kurtarma ve (ya) destek planının devreye sokulması düşünülmekte midir? Bu, sosyal piyasa ekonomisi gereği değil midir? Stratejik önem arz eden tarım sektörüne ilişkin politikalar kapsamında böyle bir hamleye ihtiyaç yok mudur?

SORU 4) Marka değeri yüksek böylesi bir ulusal yapılanmanın sorununa, kuraklık ve sınai üretim teşviklerinin ön planda tutulduğu günümüz koşullarında, kaynak yaratılmaması sebebiyle devlet eliyle bir çözüm yolu geliştirilememekteyse, en azından özel sektörün müdahil olabileceği, her iki tarafın da kazanabileceği " özelleştirme dışında" bir çözüm üzerinde çalışılması düşünülmekte midir? Uzlaştırıcı ve regüle işlevi gereği devletin bu tür bir sorumluluk üstlenmesi de görev tanımında yer almamakta mıdır?

SORU 5) Tüketici talebinin TARİŞ ürün yelpazesine yönlendirilmesi ile ilgili bir çalışmanız mevcut mudur? Yerli üretimin ve tüketimin teşviki genel iktisadi darboğazdan; resesyondan çıkışta kilit bir çözüm yolu olarak algılanmamakta mıdır?

CEVAP 1-2-3-4-5) Soru ile ilgili olarak Dış Ticaret Müsteşarlığı'ndan alınan cevabi yazı aşağıda yer almaktadır.

Dahilde İşleme Rejimi; 27/01/2005 tarihli ve 25709 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 17/01/2005 tarihli ve 2005/8391 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Kararı ve bu Karar'a istinaden aynı tarihli ve sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İhracat 2005/1 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Tebliği, İhracat 2005/2 sayılı İhracat Sayılan Satış ve Teslimler Hakkında Tebliğ, 20/12/2006 tarihli ve 26382 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İhracat 2006/12 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Tebliği ve 01/04/2007 tarihli ve 26480 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İhracat

2007/2 sayılı Dahilde İşleme Rejimine İlişkin İşlemlerin Bilgisayar Veri İşleme Tekniği Yoluyla Yapılmasına Dair Tebliğ'e istinaden yürütülmektedir.

Dahilde İşleme Rejimi; ihraç ürünlerimize dünya piyasalarında rekabet gücü kazandırmak, bu piyasalardaki ihraç pazarlarını geliştirmek, ihracatımızı artırmak ve ihraç ürünlerini çeşitlendirmek amacıyla ihracatçılarımızın, dünya piyasa fiyatlarından gümrük muafiyetli olarak hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul, değişmemiş eşya ile ambalaj ve işletme malzemeleri ithalatı yapmalarına imkan sağlayan bir rejimdir. Bununla birlikte; Maliye Bakanlığı'nca 29/06/2001 tarihli ve 24447 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan **83 Seri No'lu Katma Değer Vergisi Tebliği çerçevesinde**, tüm sektörlerdeki Dahilde İşleme İzin Belgeleri kapsamında ithalatı öngörülen eşyaların ithalatı yerine KDV'de Tecil-Terkin Sistemi'ne istinaden yurt içi alımı mümkündür.

Bu çerçevede, firmaların; dahilde işleme izin belgesi almak için elektronik ortamda Müsteşarlığımıza (İhracat Genel Müdürlüğü) yapmış oldukları müracaatlar, Türkiye Gümrük Bölgesindeki (serbest bölgeler hariç) üreticilerin temel ekonomik çıkarları ile Türk malı imajının olumsuz etkilenmemesi, işleme faaliyetinin, katma değer yaratan ve kapasite kullanımını artıran bir faaliyet olması yanında, işlem görmüş ürünün rekabet gücünü ve ihraç potansiyelini artıran koşullar yaratıyor olması kriterleri de göz önünde bulundurularak değerlendirilmektedir.

Bu çerçevede yapılacak değerlendirme sonucunda,

- Eşyanın fiyat, bulunabilirlik ve kalite yönünden yurt içinden temin edilmesinin mümkün olup olmaması dikkate alınarak, dahilde işleme izin belgesi kapsamındaki eşyanın kısmen veya tamamen ithalatına (yurt içi alımlar hariç) süresiz veya dönemsel olarak kısıtlama getirilebilmekte,
- Dış ticaret sermaye şirketleri, sektörel dış ticaret şirketleri ve sermayesinin en az % 51'i imalatçının hissedarlarına ait olan ihracatçılar hariç olmak üzere tarım ve işlenmiş tarım ürünleri ihracatı için ihracatçılar adına belge/izin düzenlenmemekte,
- Dahilde işleme izni ile dahilde işleme izin belgesi kapsamındaki yurt içi alımlarda döviz kullanım oranı aranmamaktadır.

Ayrıca, dahilde işleme izin belgesi kapsamındaki ihracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul, değişmemiş eşya ve ambalaj malzemelerinin yurt içinden temin edilmesinin teşvik edilmesini teminen;

- Belge kapsamında ihraç edilmek üzere yurt içinden temin edilen eşya, bu Tebliğin uygulanması bakımından (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla) ithal eşyası gibi değerlendirilmekte,
- Belge kapsamında yurt içinden temin edilen eşya için, İhracat 2006/12 sayılı Tebliğin ikincil işlem görmüş ürüne ve döviz kullanım oranına ilişkin hükümleri uygulanmamakta,
- Dahilde işleme izin belgesi kapsamında yurt içinden temin edilen eşyanın belge süresi içerisinde işlem görmüş ürün olarak ihracatın gerçekleştirilmemesi halinde, İhracat 2006/12 sayılı Tebliğin 45 inci maddesinde belirtilen 2 (iki) kat para cezası uygulanmamakta,

- Belge kapsamında katma değer vergisinde tecil-terkin sistemi çerçevesindeki alımlar, bu Tebliğ ile 29/06/2001 tarihli ve 24447 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 83 seri numaralı Katma Değer Vergisi Genel Tebliği hükümlerine istinaden yapılır. Bu kapsamda, bu Tebliğin eşdeğer eşya kullanımına ve önceden ihracata ilişkin hükümleri uygulanmamaktadır.

Öte yandan, Müsteşarlığımızca her yıl düzenli bir şekilde, DTÖ taahhütlerimize uyumlu olarak ve bütçe imkanları dahilinde hazırlanan “2009/1 sayılı Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımlarına İlişkin Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu Tebliği” ile ihracatımız açısından potansiyel arz eden 16 adet tarım ve işlenmiş tarım ürünü grubuna ihracat iadesi desteği sağlanmaktadır. Bu kapsamda zeytin ve zeytinyağı, ülkemiz ihracatı açısından sahip olduğu potansiyel ve geleneksel önemi nedeniyle Dış Ticaret Müsteşarlığınca öncelikli olarak desteklenmektedir. Ayrıca, söz konusu ürünlerde markalı ve ambalajlı ihracatın artırılabilmesini teminen, artırımlı ihracat iadesi uygulanmakta olup bu çerçevede örneğin 1 Kg’a kadar ambalajlarda tescilli Türk markalı zeytinyağlarına 500 ABD Doları/Ton, zeytinlere ise 225 ABD Doları/Ton seviyesinde ihracat desteği verilmektedir.

Diğer taraftan, İhracat 2007/3 sayılı Tarım Ürünlerine İlişkin Dahilde İşleme Rejimi Genelgesi’ne göre zeytin ve zeytinyağı dahilde işleme izin belgesi (DİİB) kapsamında ithalatına izin verilmeyecek maddeler arasında yer almaktadır. Bir diğer ifadeyle halihazırda, zeytinyağı ithalatına yönelik olarak DİİB düzenlenmemektedir.

Sorularla ilgili olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’ndan alınan cevabi yazı aşağıda yer almaktadır.

Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri 2000 yılında çıkarılan 4572 sayılı Kanunla özleştirilerek, piyasa koşullarında etkin, rekabetçi ve verimli bir şekilde faaliyet göstermeleri amaçlanmış ve bu kuruluşlar üzerindeki “kamu vesayet yetkileri” kaldırılmıştır.

Ayrıca, kooperatif ve Birliklerin “kamu vesayet” dönemi uygulamaları sırasında yaşadıkları sorunların çözümüne katkı sağlamak amacıyla da bir yeniden yapılandırma programı uygulamaya konulmuştur. Program kapsamında,

- Birliklerin 01.05.2000 tarihi öncesi yaklaşık 1,3 milyar TL kredi borçları Hazine tarafından üstlenerek silinmiştir.
- Fiskobirlik’e kullanılan krediler yağlık kararnamelerle yapılan mahsuplaşmalarla ortadan kaldırılmış ve Birlik borç yükünden kurtarılmıştır.
- Aşırı ve niteliksiz istihdam yapılarını iyileştirmek için yaptıkları düzenlemeler nedeniyle ortaya çıkan yaklaşık 156 milyon TL personel tazminatları Hazine kaynaklarından karşılanmıştır.
- DFİF kredisi uygulaması sürdürülmüş ve ürün alımı için Birliklerin ihtiyaç duydukları finansman bu yolla tedarik edilmiştir. Birliklerin üzerinde halen 800 milyon TL’ nin üzerinde DFİF kredisi bulunmaktadır.
- Birlik ve Kooperatiflerin kapasitelerini geliştirmek için ücretsiz uzmanlık ve eğitim desteği verilmiştir.

Süreçten gereği gibi yararlanan Birlikler bulunduğu gibi, yeniden yapılandırma kapsamında gerekli adımları atmadığı için yapısal sorunları aşamayan birlikler de olmuştur.

Bundan sonraki süreçte de Birliklerin desteklenmesi planlanmaktadır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca, diğer kurum ve kuruluşların mutabakatıyla, Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin sorunlarının çözümüne katkı sağlamak amacıyla bir Kanun Taslağı hazırlanmış ve Başbakanlığa sunulmuştur.

Taslakta;

- 1) Birliklerin ödemekte güçlük yaşadıkları mevcut DFİF kredisi borçlarının yeniden yapılandırılması ve ödemenin uzun vadeye yayılması,
- 2) Bu kuruluşlar için faiz destekli kredi sisteminin getirilmesi, ürün alımı için ihtiyaç duydukları dış finansmanın bu yolla karşılanması,
- 3) Kooperatif ve Birliklerin kooperatifçilik ve kurumsal yönetim ilkelerine göre yönetilmesi,
- 4) Birliklere yük oluşturan Kooperatiflerin rehabilite edilmesi ve bunu sağlayamayanların tavsiyesinin hızlandırılması,
- 5) Kooperatif ve Birlik Yönetimlerinin daha rasyonel hareket eden ve hesap verebilir hale getirilmesi,
- 6) Yeniden yapılandırma programının sonlandırılması yönünde düzenlemeler getirilmektedir.

Tamamıyla özel hukuk hükümlerine tabi birer ticari kuruluş olan Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri, faaliyet konularına giren ürünlerin 1994 yılında Devlet Destekleme alımı kapsamından çıkarılmasıyla birlikte, anılan yıldan itibaren kendi nam ve hesabına ürün alımı yapmakta ve ticari faaliyet göstermektedir.

2000 yılında yürürlüğe konulan 4572 sayılı Kanunla, bu kuruluşların piyasa koşullarında rekabetçi bir şekilde faaliyet göstermeleri hedeflenmiştir. Uygulamaya konulan yeniden yapılandırma programıyla da Kooperatif ve Birliklerin, ticari kabiliyetlerinin güçlendirilmesi, kar eden kuruluşlar haline getirilmesi ve verimliliklerinin artırılması amaçlanmıştır.

Anılan yıldan itibaren, herhangi bir müdahale olmaksızın, alım ve fiyat uygulamaları tamamıyla kendi yetkili organlarının kararıyla belirlenmiştir.

Nitekim, Tarış Zeytin ve Zeytinyağı Birliği yeniden yapılandırma sürecinde önemli bazı adımları atmış ve markalaşma yönünde ciddi gelişmeler sağlamıştır. Gerek yurtiçinde gerekse yurtdışında Tarış markalı ürünler aranır hale gelmiştir.

Tarış Birliklerinin bu çalışmalarına gerekli destek verilmiştir. Yeniden yapılandırma programı kapsamında;

- 01.05.2000 tarihi öncesi Tarış Pamuk Birliği'nin 234,74 milyon TL, Tarış Üzüm Birliği'nin 105,81 milyon TL, Tarış Zeytin ve Zeytinyağı Birliği'nin 74,68 milyon TL ve Tarış İncir Birliği'nin 40,40 milyon TL kredi borçları Hazine tarafından üstlenilerek silinmiştir.
- Tarış Birliklerinin aşırı ve nitelsiz istihdam yapılarını iyileştirmek için yaptıkları düzenlemeler nedeniyle ortaya çıkan yaklaşık 43,71 milyon TL personel tazminatları Hazine kaynaklarından karşılanmıştır.
- 2000 yılı sonlarında ürün alımı için ihtiyaç duydukları finansman büyük ölçüde DFİF kaynaklarından karşılanmıştır. Halen Tarış Pamuk Birliği'nin üzerinde 155,1 milyon TL, Tarış Üzüm Birliği'nin üzerinde 109,7 milyon TL, Tarış Zeytin ve Zeytinyağı Birliği'nin üzerinde 113,3 milyon TL ve Tarış İncir Birliği'nin üzerinde 18,9 milyon TL DFİF kredisi borçların bulunmaktadır.
- Tarış Birliklerine ve ortak kooperatiflerine kapasitelerini geliştirmek için ücretsiz uzmanlık ve eğitim verilmektedir.

Başbakanlığa sunulan Taslak kapsamında getirilecek desteklerden Tarış Birliklerinin yararlanması da söz konusu olacaktır.

Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri tamamıyla Kamudan bağımsız özerk ortaklıklardır. Sahipleri üretici ortaklar olup, kendi yetkili organlarınca alınan kararlar çerçevesinde faaliyet göstermektedirler. 2000 yılında yürürlüğe giren 4572 sayılı Kanunla da bu Kuruluşlar üzerindeki "kamunun vesayet yetkileri" tamamıyla kaldırılarak özerkleştirilmişlerdir.

Dolayısıyla, tamamıyla özel sektör kuruluşları olan Kooperatif ve Birliklerin “ özelleştirilmesi” gibi bir durum söz konusu değildir.

Diğer yandan, Bakanlığımız koordinasyonunda, Birliklerin faaliyet gösterdikleri piyasalarda üreticimiz, tüketicimiz, sanayici ve tüccarımız lehine istikrarın sağlanması ve Birlikler ile diğer özel sektör kuruluşları arasında ortak hareket etme kültürü ve kabiliyetinin geliştirilmesi için zaman zaman müşterek toplantılar düzenlenmektedir. Çoğu zaman bu toplantılardan olumlu çıktılar elde edilmektedir.

Genel ekonomik politikalar çerçevesinde, tüketimin (talebin) yerli üretime yönlendirilmesi üzerinde hassasiyetle durulan ve önem verilen bir uygulamadır. Uygulamalar bu yönde teşvik edilmektedir.

Birliklerin faaliyet gösterdikleri alanda, talebin serbest piyasa ve rekabet anlayışı içinde, Birlik ürünlere yönlendirilmesi de önemli görülmektedir.

Ancak, Tarış Birliklerinden alınan bilgilere göre, bu Birliklerin stoklarını değerlendirmede ciddi bir sorun yaşamadıkları, aldıkları ürünleri kolayca değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle, Tarış Birliklerinin ürünlerinin değerlendirilmesi için özel bir uygulamaya bu aşamada ihtiyaç olmadığı düşünülmektedir.